

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ה

פרשת בחוקותי

א. מדרש אריאל.

פרק כו' פסוקים יב, יג:

[יב-יג] והתהלכתי בתוכם... אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. כימי מצרים הכל הכירו לדעת כי הגדיל ה' לעשות עם אלה, כי ה' היה בתוכם, כך כאשר תלכו בחוקותי, לא יעברו ימי הזוהר של זמן יציאת מצרים, ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות. [יציאת מצרים היא סמל ודוגמא למדת השראת השכינה שהיתה בישראל. היא קנה-מדה של התעלות העם. ובכל מצב שבני ישראל מצויים בו הם יכולים למדוד את מדת דרגתם על פי הקירוב והריחוק אל ימי הזוהר של יציאת מצרים. כנאמר, "כימי מצרים אעשה נפלאות." גודש השראת השכינה הוא כה גדול, עד ששום אומה ולשון אינם יכולים להתעלות או להכחיש שה' בתוכם והם עם ה'].

אלות

1. על מה בדיוק בונה פרשנו את דבריו?
2. האם זה קושי הסיוני או רציוני?
3. יציאת מצרים היא שאין אמצעה הימנו ולכן הוא enen כחודד אמצע הדקוה
4. ההקפ"ה, מה הרציון בכך?
4. אמה לא יכולים להתעלות או להתכחש לכך?

* * *

ב. משך חכמה עם פירוש הרב י. קופרמן.

פרק כו' פסוק לא:

כו, לא והשיבתי את מקרשיכם, ולא אריח בריח ניהוחכם.

יכול מן הקרבנות? כשתוא אומר "ולא אריח" הרי קרבנות אמורים (הא מה אני מקיים "והשיבתי את מקדשיכם"? מן הגדודיות - שיירות של ישראל שהיו מתקדשות ונועדות לבא (שם) רש"י. ולפי שיטת רבינו חיים בתוספות בכמה דוכתי, דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, היינו לאסור תבמות. אבל להקריב, אעפ"י שאין בית, אסור. ועיין מגילה דף י, א' ובטורי אבן שקילס זה". ולפי זה אתי שפיר טובא: - "והשיבתי את מקדשיכם" -

בחוקותי

מן הקרבנות, היינו שלא יקריבו על המזבח כלל .
ויכול שיהיו הבמות מותרים ? ת"ל "ולא אריח
ברית ניהוחכם" — היינו בכל ארץ ישראל ,
זה שיהיו הבמות אסורים, וגם להקריב במזבח
זא אסור, וכשיטת רבינו חיים, והעירובי לזה
ואבן עזרא, יעויין בדבריו הקדושים .

(כו, לא) 1. ומקורו בתורת כהנים בחוקותי
פרשתא א סעיף ד. 2. במשנה... קדושת שילה
יש אחריה היתר, וקדושת ירושלים אין אחריה
היתר. גמרא. א"ר יצחק: שמעתי שמקריבים בבית
חוניו בזמן הזה, קסבר בית חוניו לאו בית עבודה
זרה היא, וקסבר קדושת ראשונה קידשה לשעתה
ולא קידשה לעתיד לבא... אמרו ליה: אמרתו
אמר לתו: לא... מאי טעמא קא הדר ביה, משום
קשיא דרב מרי, דמותיב רב מרי: קדושת שילה
יש אחריה היתר, קדושת ירושלים אין אחריה
היתר. תוספות ד.ה. ומאי טעמא הדר ביה משום
קשיא דרב מרי: הקשה הרב ר' חיים, ומתחילה
היכי אמר למילתיה, וכי לא היה יודע המשנה,
והלא הן שגורות בפי כלו ועוד קשיא, כיון
דתנאי הוא (בהמשך הגמרא) אמאי הדר ביה,
לימא אנא דאמרי כמאן דאמר לא קידשהו לכן
נראה להרב ר' חיים, דכולי עלמא מדרו דמשכא
לירושלים נאמרו הבמות ושוכ לא היה להן היתר,
והני תנאי בהא פליגי, דמאן דאמר "לא קידשה"
סבר דאף במקומו של מזבח אין יכולים להקריב
עכשיו, וכל שכן בבמה, ומאן דאמר "קידשה"
סבר דבמקום מזבח מותר להקריב, אבל לא בבמה.
3. ...ובעל כרחך לא אתיא מילתא דרבא אלא
כמאן דאמר לא קידשה לעתיד לבא, שמע מיניה
דכפל מקום הבמות לא הותרו, וכדברי ר' חיים...
אלא על כרחך כדברי ר' חיים דאפילו למאן
דאמר לא קידשה, אפילו הכי הבמות אסורות...
עכ"ל. ניסוח דברי רבינו מגומגם קצת, כי ברור
שהחידוש למאן דאמר "קידשה" אינו בכך "לאסור
הבמות", אלא שבמקום המקדש כן מותר להקריב.
חידוש ר' חיים וכהן הוא למאן דאמר "לא
קידשה", שבכל זאת הבמות עדיין אסורות, ואינו
חוזרת להיתרן.

א"ת

1. מה הקושי האפשרי בפסוק עליו צומד פרשנו?
2. מה הפציה עם שמאנת המקדש והיחס למחלוקת "קדשה לעצמה או קדשה לעתיד לבוא"?
3. מה בדיוק קרה בצנין "בית חוניו" ומה היו חילוקי הדעות בקשר לכך?
4. מהי קושיתו של ר' חיים ומה המצנה?
5. פרשנו - בהרבה מקומות בפירושו - קובץ שאין קדושה מוחלטת במקום כלשהוא והכל תלוי בהתנהגות עם ישראל, היש הד לעצתו זו עם כאן?

* * *

3/100

בחוקותי

ג. רמב"ן.
פרק כו' פסוק מא':

(מא) או אז יכנע לבבם הערל. כמו או נודע⁸³ כי שור נגח הוא⁸⁴. לשון אחר אולי שמא אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם יכפרו על עונם ביסודיהם. לשון רש"י. הנכון בעיני שיאמר והבאתי אותם בארץ אויביהם או עד זמן יכנע לבבם הערל או עד זמן ירצו את עונם באורך הגלות*. והנה אחר והתודו את עונם היה ראוי שיאמר* וזכרתי את בריתי יעקוב כי מה טעם והבאתי אותם בארץ אויביהם עכשיו במקום הזה, ואין עתה הזמן שיגלה אותם ויביאם בארץ אויביהם. ופירש רבי אברהם אף אני כן עשיתי עמהם ויסרתים להביאם בארץ אויביהם להכניע⁸⁵ לבבם הערל, הזכיר זה בכאן כי התודו את עונם בעבור שאני המסבב להם, כי גם בשעת קלקלתם נתכוונתי בהם שיעשו תשובה ויתודו. ועל דעתי ירמוז כי אחר הוידוי ילך עמם בקרי ויביא אותם עוד בארץ אויביהם עד שיכנע לבבם הערל, והוא רמז שהביאם אל הארץ, ולא נכבשה לפנייהם, אבל היו להם צרים ואויבים שם, כמו שנאמר, ויאמרו צרינו⁸⁶, ויהי כאשר שמעו אויבינו⁸⁷, והארץ ביד העמים היתה, כמו שאמר צורא⁸⁸ בתפלתו הנה אנחנו היום עבדים והארץ אשר נתת לאבותינו לאכול את פריה ואת טובה הנה אנחנו עבדים עליה ותבואתה מרובה למלכים אשר נתת עלינו בחטאתינו ועל גוייתנו מושלים ובהמתנו כרצונם ובצרה גדולה אנחנו⁸⁹:

אלות

1. מה הקושי לדעתו?
2. מהי דעת רש"י בביאורו?
3. האם פרשנו מסכים צימו?
4. מה בדיוק דעת האבן-עזרא כאן, עם מי הוא מסכים וצ"ל מי הוא חולק?
5. לאור זאת מהי דעת פרשנו?
6. כידוע פרשנו רואה בתוכחה נבואה שנתקיימה במשק ההיסטוריה - במקרה זה במית נוי - התוכף להוכיח זאת?

* * *

ד. מלאכת מחשבת.

פרק כו' פסוק מא': אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אותם בארץ אויביהם או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם:

כבר פירשנוהו על נכון למעלה. ועוד נאמר כי גלות מכפרת עון. והיה עגשם לפי שכלו עמו בקרי גם בעם החשובה ולא עשו אותה כהוגן. על כן אף אני אלך עמם בקרי בכפרתם ולא אכפר להם מכל וכל אלא ביסורין וגלות. או אם יכנע לבבם הערל ולא ילכו עמי בקרי אלא ישובו בכל לבבם או ירצו את עונם מיד בלי שום וגלות. ועתה מלוח או אז יכנעו גם המה בפשט הכתוב:

אלות

1. לכאורה מה הקושי המצריק ביאור?
2. איך פרשנו מסביר את: "אלות מכפרת עון?"
3. למה ואיך לא עשו תשובה כהוגן?
4. כפרה חלקית או כפרה קשה - למה?
5. יסורים ואלות - מה יהיו תוצאותיהם?
6. איך מוסברים המיפויים: "או אז?"

* * *